

EX TEMPORE

Petra Nylund
FM
Tiedottaja, Fimea

Päivi Ruokoniemi
LT, kliinisen farmakologian ja lääkehoidon erikoislääkäri
Ylilääkäri, Fimea

Miten määrään lääkkeitä sähköisesti ja järkevästi?

Asetus lääkkeen määräämisestä päivittyi vuoden vaihteessa. Samalla tuli voimaan velvoite laatia lääkemääräykset sähköisesti. Miten muutokset ovat toteutuneet käytännössä?

Asetus lääkkeen määräämisestä päivittyi vuoden vaihteessa. Muutoksilla halutaan edistää lääkitysturvallisuutta ja hillitä lääkekustannusten kasvua. Asetukseen päivitettiin reseptien voimassaoloajan pidentyminen kahteen vuoteen sekä lisättiin lääkäreiden ja hammaslääkäreiden vastuuta huolehtia määräämiensä lääkitysten kustannusvaiduttavuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Samalla tuli voimaan velvoite laatia lääkemääräykset sähköisesti.

Säädösmuutosten voimaantulosta on nyt kulunut lähes vuosi. Kuinka sähköinen lääkemääräys on eri toimijoiden näkökulmasta otettu käyttöön? Miten ajateltu sähköisten lääkemääräysten mukanaan tuoma lääkitysturvallisuus on toteutunut? Entä millaisia haasteita asiaan mahdollisesti liittyy? Sic!-lehti kysyi asiasta eri toimijoiden kokemuksia ja näkemyksiä. ●

Reseptien kesto ja ajalle määrääminen

Vaikka reseptien voimassaoloaika on pidentynyt kahteen vuoteen, lääkärit saattavat merkitä reseptiin edelleen lääkkeen määräksi ”vuoden annos”. Tällöin apteekille voi olla epäselvää, onko lääkärin tarkoituksena ollut rajoittaa lääkemääräyksen voimassaoloaikaa kahden vuoden sijasta yhteen vuoteen vai, että yhden vuoden lääkemäärä voidaan toimittaa kahden vuoden aikana.

On tärkeää muistaa, että jos halutaan rajata reseptin voimassaoloaikaa yhteen vuoteen, tulee tämä ilmoittaa selkeästi lääkemääräyksessä erillisellä merkinnällä. Lisäksi tulisi suosia kestoille määräämisen sijasta kokonaismäärälle määräämistä, jotta väärinkäsityksiltä lääkkeen toimittamisvaiheessa vältytään.

Ajalle määräämistä on hyvä käyttää vain pitkäaikaisissa ja jatkuvissa lääkehoidoissa, joiden annos saattaa muuttua, ja joita ei voi käyttää turhaan tai väärin. Tarvittaessa tai jaksottain käytettäviin lääkkeisiin (esimerkiksi PKV-lääkkeet, erektiohäiriölääkkeet, allergialääkkeet) merkintä ei sovellu.

Lääkärin ja hammaslääkärin tehtävä on huolehtia siitä, että myös potilas itse tietää, miten pitkäksi aikaa lääkehoito on tarkoitettu.

Tarkoituksenmukaisuus

Lääkärin tai hammaslääkärin laatiman lääkemääräyksen tarkoituksena on määrätä apteekki luovuttamaan lääke potilaalle. Lääkityksen tulee olla tarkoituksenmukaista ja sen käyttö lääketieteellisesti perusteltua. Hoidettava sairaus on todettava tai varmistettava lääkärin tai hammaslääkärin omalla tutkimuksella tai muulla luotettavalla tavalla. Elin-tarvikkeiksi luokiteltuja ravintolisiä ja kosmeettisia valmisteita tarvitaan erittäin harvoin sairauden hoitoon. Näistä ei pidä laatia lääkemääräystä potilaan taloudellisen tilanteen vuoksi. Tarkoituksenmukaisuus pitää sisällään myös asetuksessa peräankuutetun kustannusvaikuttavuuden. Lääkkeitä tulisi määrätä aina vain tarpeellinen määrä.

Muistathan säilyttää terveydenhuollon ammattikorttisi ja sen PIN-koodin erillään tietosuojariskien takia.

Pro auctore -lääkemääräykset

Pro auctore -määräyksiä voi edelleen kirjoittaa kirjallisina, ilman sähköistä lääkemääräystä. On kuitenkin syytä muistaa, että pro auctore -lääkemääräys on tarkoitettu vain niihin erityistilanteisiin, joissa lääkäri tai hammaslääkäri määrää vastaanotollaan ammattinsa harjoittamiseen tarvittavaa lääkettä. Sen sijaan Kelain-reseptipalvelu on tarkoitettu käytettäväksi silloin, kun lääkäri laatii lääkemääräyksen varsinaisen potilasvastaanoton ulkopuolella.

Reseptien uudistaminen

Reseptien uudistaminen on myös lääkkeen määräämistä. Tämän vuoksi myös uudistamistilanteessa tulee noudattaa lääkkeenmäärämisasetusta ja varmistua potilaan lääkityksen tarpeesta. Tähän tarvitaan usein tuoretta tietoa suoraan potilaalta. Sähköisen lääkemääräyksen uudistamiseen liittyvät toiminnot eivät nykyisellään vielä tue tiedon hankkimista potilaalta, ja potilaskertomuksen tarkastelu uudistamistilanteessa voi olla teknisesti haastavaa.

PKV-lääkkeiden määrääminen

Yksi syy sähköisen lääkemääräyksen käyttöönotolle oli pyrkiä estämään PKV-lääkkeiden väärinkäyttöä. Tässä sähköinen reseptijärjestelmä lisää potilasturvallisuutta monella tapaa. Se parantaa dokumentointia, jolloin esimerkiksi rinnakkaisten PKV-lääkemääräysten riski pienenee ja lääkkeen tosiasiallisen käytön seuranta ja valvonta mahdollistuu.

Järjestelmä sallii potilaan voimassaolevien PKV-lääkemääräysten tarkastelun lääkärille myös silloin, kun potilas on kieltänyt lääketietojensa näkymisen. On kuitenkin viitteitä siitä, että lääkärit eivät vielä täysin hyödynnä mahdollisuuttaan tarkastella potilaan aikaisempia PKV-lääkemääräyksiä. Mahdollisuuden hyödyntäminen on ensiarvoisen tärkeää lääkitysturvallisuuden ja asianmukaisen hoidon varmistamiseksi.

On hyvä huomioida, että eri potilastietojärjestelmissä tieto aikaisemmista PKV-lääkkeistä näkyy eri tavoin. Suuressa osassa järjestelmiä tieto on erikseen klikattava auki, eikä se tule esille automaattisesti. On siis tarpeen tutustua siihen, kuinka omassa potilastietojärjestelmässä tiedon saa esille.

Juttua varten taustatietoja antoivat:

Tarja Holli ja Markus Henriksson Valvirasta, Taina Mäntyranta STM:stä, Anne Hirvonen Fimeasta, Lauri Vuorenkoski Lääkäriliitosta, Helena Kastarinen ja Leena Saastamoinen Kelasta.

KIRJALLISUUTTA

- Laki sähköisestä lääkemääräyksestä. www.finlex.fi
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä. www.finlex.fi

